

STEFAN WARCHOŁ

Lublin

Etnogeneza Słowian w świetle prac onomastycznych Stanisława Rosponda

Słowa kluczowe: Słowianie, entogeneza, Rospond, toponimia, formanty toponimiczne

Już pierwsze opublikowane przez prof. Rosponda w latach trzydziestych ubiegłego wieku prace z zakresu onomastyki (głównie toponomastyki) dowodzą, że ta dziedzina badań, oparta przede wszystkim na źródłach historycznych, będzie w centrum jego zainteresowań przez całe, niezwykle pracowite życie. To szczególne zamiłowanie do badań historyczno-onomastycznych i dialektologii historycznej zapewne w dużym stopniu zawdzięczał Stanisław Rospond swojemu mistrzowi, profesorowi Kazimierzowi Nitschowi. Był on najpierw opiekunem, opublikowanej w skrócie w roku 1931, Jego pracy magisterskiej „Sufiksy *-sk* i *-sko* w nazwach miejscowych polskich do XVI w. Przyczynek do historycznej dialektologii polskiej” (Rospond 1931: 125–131), której tematykę poszerzył o zachodnią Słowiańszczyznę w rozprawie doktorskiej, wydanej w części w roku 1934 (Rospond 1934: 45–54).

Profesor Stanisław Rospond od początku swojej działalności naukowej dążył konsekwentnie do pogłębiania, unowocześniania i poszerzania badań głównie w zakresie toponomastyki, widząc w niej, zwłaszcza w gruntownej analizie nazw miejscowych, w ich strukturach słowotwórczych i ogólnosłowiańskim, stratygraficznym opisie, jedną z podstawowych dziedzin językoznawczych również w dociekaniach nad pradziejami Słowian, ich etnogenezą.

Do systematycznego zgłębiania wiedzy toponimicznej miały służyć, zdaniem Profesora, szczególnie opracowywane monografie, zwłaszcza poszczególnych, onimicznych typów strukturalnych, do czego zachęcał także swoich uczniów oraz szersze grono onomastów. Świadczy o tym m.in. opublikowana już w roku 1937 monografia „Południowosłowiańskie nazwy miejscowe z sufiksem **-itj-*” (Rospond 1937) oraz nowatorska jak na owe czasy pod względem metodologicznym

rozprawa „Z geografii toponomastycznych typów sufiksalnych w Polsce. Patronymica” (Rospond 1938: 22–47).

Swoje postulaty badawcze jeszcze przed rokiem 1939 ogłaszał Stanisław Rospond również na forum międzynarodowym, m.in. w roku 1934 w referacie pt. „Toponomastyka słowiańska”, przygotowanym na II Międzynarodowy Kongres Sławistów w Warszawie (Rospond 1934: 91–95) oraz w cennej rozprawie, nawiązującej do badań historyków w dziedzinie osadnictwa i opublikowanej w „Kwartalniku Historycznym” pt. „Zagadnienie osadnictwa słowiańskiego w świetle toponomastyki” (Rospond 1938: 353–374).

Na dużą skalę rozwinął Profesor swe badania nie tylko w zakresie onomastyki, ale również dialektologii historycznej i historii języka polskiego, z uwzględnieniem najczęściej uwarunkowań ogólnosłowiańskich, po II wojnie światowej. Także w badaniach historyczno-językowych przywołuje i wykorzystuje celowo oraz w dużym stopniu materiał onomastyczny.

Tuż po zakończeniu II wojny światowej niemal natychmiast przystępuje do organizowania najpierw we Wrocławiu, a następnie w Opolu ośrodków polonistyczno-slawistycznych, przygotowując jednocześnie bazę materiałową i teoretycznonaukową także do prowadzenia prac atlasowych, które, jak to sam Autor nieco później określił, miały na celu uwypuklanie problemów metodologicznych nowoczesnej onomastyki, „tj. strukturalną metodę analizowania nazw oraz ich typizowania: **stratygrafię chronologiczną i geograficzną**, rzutowaną na tło faktów archeologicznych, geomorfologicznych i społeczno-osadniczych” (Rospond 1964: 5). Teoretyczno-metodologiczne podstawy do tego rodzaju prac opublikował już w roku 1957 w książce pt. „Klasyfikacja strukturalno-gramatyczna słowiańskich nazw geograficznych” (Rospond 1957).

Niektóre, w dużej części prekursorskie, założenia metodologiczne zwłaszcza w dziedzinie prac atlasowych przedstawiał Profesor kilkakrotnie na forum międzynarodowym, m.in. w roku 1961 na II Międzynarodowej Konferencji Onomastyczno-Slawistycznej w Berlinie (Rospond 1961: 232–234), a w roku 1963 w Sofii na V Kongresie Międzynarodowym Sławistów, w pogłębionym w stosunku do poprzedniego referacie nt. „Atlas toponomastyczny Słowiańszczyzny (typy słowotwórcze *-itjo*, *-jb*, *-bsk-*, *-isko/-išče*, *-bn-*)”. Już wówczas właśnie te typy słowotwórcze toponimów uznał S. Rospond za szczególnie ważne dla badań o charakterze historycznym i społeczno-osadniczym, w tym również, jak należy sądzić (wprost tego Autor nie powiedział), dla badań nad etnogenezą Słowian (Rospond 1963: 175–183). Co szczególnie interesujące, Uczony ten, mimo tak ogromnej wiedzy historycznojęzykowej, onomastycznej itd., po prostu nie wypowiadał się bezpośrednio na temat **etnogenezy Słowian**, nie tworzył własnych w tym względzie hipotez. Zapewne uznał, że jeszcze ciągle ma zbyt mało danych, aby w sposób ściśle naukowy mówić o miejscu i czasie pojawienia się w pradziejach słowiańskiego ludu, jego prakolebki. Nic przeto dziwnego, że do końca swego niezwykle pracowitego życia dążył do zgromadzenia i przeanalizowania jak naj-

większej ilości materiałów niemal ze wszystkich dziedzin językoznawstwa. Jak zapewne sądził, dopiero na tej podstawie mógłby w miarę jednoznacznie i ostatecznie postawić tezę (a nie hipotezę) dotyczącą prakolebki Słowian.

Wydaje się więc rzeczą oczywistą, że głównie z wymienionych wyżej powodów, mimo toczącej się wśród językoznawców, archeologów, historyków itd. niezrządki zaciętej dyskusji na temat etnogenezy Słowian, powstawaniu różnych w tym względzie hipotez, Profesor nie włączał się bezpośrednio do tej dyskusji, a tylko w licznych, coraz bardziej pogłębionych i poszerzonych studiach wskazywał na istniejące od pradziejów szczególnie bliskie związki etniczno-językowe, kulturowe, a także wyznaniowe między Słowiańszczyzną wschodnią a zachodnią, zwłaszcza między tzw. Starą Rusią a Małopolską oraz Śląskiem. W ten sposób, kierując się w zasadzie wyłącznie odpowiednio przeanalizowanym materiałem źródłowym, przede wszystkim w zakresie nazw plemiennych, archetypicznych nazw miejscowych i wodnych, niedwuznacznie wskazywał, że prakolebkę Słowian należy wiązać z obszarem, głównie dawnej Rusi i Polski, graniczącym od północy, po rzekę Prypeć, z terenami plemion bałtyckich, od południowego wschodu zaś z ludami indoirañskimi. Co interesujące, nie wypowiadał się natomiast na temat przedziału czasowego, czyli nawet przybliżonego okresu według chronologii względnej, ukształtowania się prakolebki Słowian. Tak zatem, zgodnie ze swoją z góry przyjętą zasadą i metodą badawczą, na temat dziejów i pradziejów Słowian wypowiadał się ten Uczony na ogół jedynie wówczas, gdy pozwalały mu na to konkretne źródła.

Ten kierunek badań, zmierzający do przedstawienia w przyszłości ogólnosłowiańskiej syntezy podstawowych struktur toponomastycznych, zapewne, zdaniem Autora (aczkolwiek tego wprost nie ujawnił), szczególnie istotnych dla wyjaśnienia etnogenezy Słowian, zapoczątkował Rospond monografią pt. „Patronimiczne nazwy miejscowe na Śląsku” (Rospond 1964). W monografii tej, krytykując wcześniejsze poglądy różnych autorów na temat pierwotnej funkcji formantu **-itjo*, S. Rospond pisze: „Analiza strukturalna i porównawcza wyklucza patronimiczność tej formacji Goleżycy a. Gołeszycy. Nazwy plemienne – jak poucza ogólne nazewnictwo geograficzne – były pierwotnie określeniami terenowymi, odapelatywnymi lub odmiejscowymi, a nie odosobowymi”. Stwierdza jednocześnie, że „Dla nazw plemiennych najproduktywniejszym prasłowiańskim, czyli ogólnosłowiańskim, formantem toponimicznym był przyrostek *-janinь*: Słowianie a. Sławianie: **slov-//*-slav-* ← praindoeur. **k'leu-//*k'lou-* ‘płynąć; mokry, wilgotny’. A zatem ‘mieszkańcy ulubionych przez ten lud terenów nadwodnych, wilgotnych, nadbagiennych’, podobnie jak w nazwach typu Ślężanie, Wiślanie itp.”, dodając: „Na dowód jeszcze, że to były pierwotne ethnica plemienne słowiańskie, służyć zapisy ze źródeł antycznych, greckich i rzymskich zaczerpnięte: Mogilanie, Łążanie” (Rospond: 1964: 8).

O nazwach z formantem **-itjo*, w kontekście z nazwami z **-janinь*, Rospond pisze: „Wtórne są formacje typu *-itjo*, rzekomo patronimiczne, w rzeczywistości

topograficzne, tzn. określające teren nad rzeką położony, nad jakimś charakterystycznym obszarem fizjograficznym lub do jakiegoś grodu, miejscowości należący: *Łężycy / Lunsici / : lągb* ‘bagnista łąka’; *Łędzicy / Lendizi / : lędo*, por. starorus. *ljadina* ‘zielsko, krzaki’, czes. *lada, lado* ‘ugór’, dial. pol. (borowiackie) *lądy* ‘tereny zalewowe rzeki’ itp.” (Rospond 1964: 8).

Już te wybrane fragmenty tekstów z cennej monografii S. Rosponda wyraźnie pokazują, że jego wnioski, wszelkie wywody naukowe opierały się na silnych podstawach źródłowych i najczęściej o charakterze porównawczym. Oczywiście w szczegółach z niektórymi kwestiami, zwłaszcza w zakresie etymologii, można się było nie zgadzać, mieć inne zdanie, ale udowodnienie jakiejś błędnej interpretacji Uczonego było niezwykle trudne. Za jego wywodami przemawiały przede wszystkim źródła i ich wnikliwa analiza porównawcza.

Jak już wspomniałem, S. Rospond nie wypowiadał się bezpośrednio na temat etnogenezy Słowian, aczkolwiek zarówno w swoich wcześniejszych, jak i późniejszych monografiach, a także w bardzo licznych etymologiach, zwykle tzw. archetypicznych nazw miejscowych, jak np. Gdańsk, Gniezno, Kalisz itp., usilnie dążył do wykrywania ich archaicznej struktury, nawiązującej do Prasłowiańszczyzny. Temu celowi miały niewątpliwie służyć opracowania atlasowe dotyczące stratygrafii słowiańskich nazw miejscowych, jak np. opublikowany w dwóch tomach „Próbny Atlas Toponomastyczny Słowiańszczyzny” (Rospond 1974, 1976) oraz liczne prace historyczno-językowe, m.in. z dialektologii historycznej.

Wagę źródłowych opracowań monograficznych zwłaszcza w zakresie toponomastyki w poszczególnych krajach słowiańskich oraz celowość ich wykorzystania w ogólnosłowiańskich pracach atlasowych S. Rospond określił następująco: „Dokumentacja toponomastyczna ze względu na swój konserwatyzm leksykalny i morfologiczny okaże się istotnym dopełnieniem komparatystyki słowiańskiej, a nawet **genezy** [podkreśl. – S.W.] oraz dialektalnego rozpadu prasłowiańskiego” (Rospond 1963: 183). W tym miejscu już chciałoby się dopowiedzieć, że Autor miał zapewne na myśli **genezę** prakolebki Słowian, ale tego wprost nie określił, co może oznaczać, iż nie był jeszcze całkowicie przekonany o tym, czy w oparciu o istniejące w danym czasie materiały źródłowe jest możliwość zabierania głosu w tej niezwykle kontrowersyjnej sprawie, jaką jest etnogeneza Słowian. W tym względzie wykazał nadzwyczajną ostrożność, okazał się badaczem typowo filologicznym, który swoje wnioski naukowe wyciąga w zasadzie wyłącznie na podstawie źródeł. Pod tym względem przypomina innego wybitnego uczonego, a mianowicie Zdzisława Stiebera, który również, nie mając odpowiedniego wsparcia w dokumentacji źródłowej, temat dotyczący prakolebki Słowian, ich etnogenezy w ogóle pomijał, stwierdzając jedynie: „Trudno powiedzieć, gdzie się mieściła **praojczyzna Słowian**, tj. obszar, na którym mieszkał duży, ale jeszcze językowo bardzo jednolity lud prasłowiański gdzieś z końcem pierwszego tysiąclecia przed n.e. Niewątpliwie jednak było to gdzieś w środkowej Europie, na północ od Karpat i Sudetów” (Stieber 1969: 9).

Stanisław Rospond dopiero w roku 1969, a mianowicie w swoim dziele dotyczącym jednego z podstawowych dla całej Słowiańszczyzny typów strukturalno-toponimicznych, tj. nazw miejscowych z sufiksem **-bsk-* oraz po wcześniejszych studiach obejmujących także formacje toponimiczne z sufiksami **-itjo*, **-jb*, *-isko* // *-iŝče* itp., zdobył się jedynie, zachowując nadal wyjątkową ostrożność, na stwierdzenie: „Dzięki tym makrotypom toponimicznym (*-jb*, *-itjo*, *-bskb* // *-bsko*) można uchwycić zasadnicze pęknięcie językowe Słowiańszczyzny, spowodowane przez wędrówkę Słowian południowych, na dwa odłamy: północ – południe. Jedynie – modo grosso biorąc – na obszarze Slavii północnej charakterystyczne i typowe są te archetypy toponimiczne, skupione jakby na **linii Odra – Wisła – Bug – Prypeć – środkowy Dniepr** [podkreśl. – S.W.]. Był to – jak wiadomo – według hipotezy autochtonicznej – obszar prasłowiański” (Rospond 1969: 368). Na dołączonej tuż obok strony 368 mapie, noszącej tytuł: „Mapa 8. ZSRR – ważniejsze aktualne i dawne nazwy na *-sk*”, Autor ukazał wyraźnie, że ten typ nazw oprócz Polski jest szczególnie liczny na obszarze nie tylko Starej Rusi, ale z tego niewątpliwie terenu rozprzestrzenił się niemal na całe terytorium Rosji, aż po Władywostok.

Jest więc rzeczą raczej pewną, że bardzo często podkreślana przez Rosponda w różnych częściach tej obszernej monografii, a także w wielu artykułach teza o genetycznej, najbardziej pierwotnej funkcji toponimicznej formantu **-bskb* // **-bsko*, jak np. w nazwach *Gdańsk*, *Płock*, *Płońsk*, *Pułtusk*, *Połock*, *Witebsk* itd., ma niewątpliwie sugerować, że te archetypiczne i najliczniej reprezentowane nazwy są jednocześnie najlepszym dowodem, że praojczyzna Słowian ukształtowała się na obszarze Starej Rusi i Polski (głównie Małopolski i Śląska). I wreszcie, jednak nic nie mówiąc o chronologii, sam Autor podkreśla: „Powyższe stwierdzenia stratygraficzne są ważne dla **etnogenezy Słowian** [podkreśl. – S.W.], ich historii osadniczej i podziału językowego” (Rospond 1969: 367). Wyjątkowo użyty przez Rosponda termin **etnogeneza** Słowian odnosi się jedynie do obszaru, na którym ukształtowała się kolebka Prasłowian, natomiast nie uwzględnia chronologii. Oznacza to, że nie mając podstawy źródłowej, a jak wiadomo, do pradziejów Słowian źródeł pisanych nie ma, chronologii względnej po prostu nie brał pod uwagę. Jako typowy filolog-slawista konsekwentnie liczył się niemal wyłącznie z dokumentacją źródłową. Jak wspomniałem, w różnych swoich pracach Autor wspomina o autochtonicznym obszarze Prasłowian, mając zapewne na uwadze znaną w tym względzie hipotezę Tadeusza Lehra-Spławińskiego. Na tej podstawie można sądzić, że Stanisław Rospond chronologicznie etnogenezę Słowian wyznaczał mniej więcej na koniec starej lub przełom starej i nowej ery. Jednak sam w swoich studiach wyraźnie tego nie podkreśla. Jest to tym bardziej zaskakujące, że jako wybitny erudyta na pewno wiedział, że już od około 1922 roku Nikołaj Trubiecki zaczął wprowadzać do swoich badań metodę chronologii względnej (Troubetzkoy 1922: 217–234), a w różnych pracach stosowali ją nieco później również tacy uczeni, jak Tadeusz Lehr-Spławiński, Franciszek Sławski, Jan M.

Rozwadowski, Kazimierz Moszyński czy Karol Dejna. Przypomnę tylko, że np. Karol Dejna częściowo na podstawie własnych badań, ale głównie w oparciu o prace wymienionych uczonych oraz wybitnych archeologów i historyków ustalił nawet „Położenie i otoczenie Prasłowian w połowie drugiego tysiąclecia p.n.e.”, lokując ich w tym okresie mniej więcej między środkowym Dnieprem na wschodzie, środkową Wisłą na zachodzie, na północy zaś po Prypeć, a na południowym zachodzie po górny Dniestr (Dejna 1973: 44). Zdaniem Kazimierza Moszyńskiego, jak podkreśla Dejna, „jeszcze około 500 lat p.n.e. Prasłowianie zamieszkiwali obszary leżące na wschód od Wisły i Dniestru” (Dejna 1973: 38). Nieujęty natomiast w ramy czasowe, przedstawiany przez Stanisława Rosponda i zajmowany przez Prasłowian obszar od Dniepru na wschodzie po Odrę na zachodzie, określony jako autochtoniczny, w świetle chronologii względnej przypada mniej więcej na przełom starej i nowej ery (Dejna 1973: 59; Warchoł 2002: 223–229).

Już chociażby z tego krótkiego przeglądu prac onomastycznych Profesora Rosponda wynika, że Jego głównym celem w tej dziedzinie badań była niewątpliwie chęć ściśle naukowego, opartego na źródłach wyjaśnienia owego od dawna kontrowersyjnego problemu dotyczącego etnogenezy Słowian. I tym zapewne należy tłumaczyć Jego w tej kwestii ostrożność i powściągliwość. Fakt ten potwierdzają również opublikowane już po śmierci Autora książki, a mianowicie „Słowiańskie nazwy miejscowe z sufiksem *-jb*”, w której szczegółowo opisana została nie tylko archaiczna struktura i semantyka owych formacji, ale również ich wyraźny, geograficzny związek ze Słowiańszczyzną północną (Rospond 1983), oraz wydany w roku 1984 „Słownik etymologiczny miast i gmin PRL”, który stanowi swoiste podsumowanie dokonań Profesora w zakresie etymologii toponimów, opartej na szerokim tle porównawczym nie tylko słowiańskim, ale też indoeuropejskim.

Reasumując, należy stwierdzić, że Stanisław Rospond, aczkolwiek nie określił w sposób ścisły, bardziej precyzyjny swojego poglądu na temat etnogenezy Słowian, co, jak wykazał sam Uczony, było wręcz niemożliwe na podstawie wyłącznie źródeł historycznych, to jednak dzięki wnikliwej analizie, zwłaszcza różnorodnych archetypicznych toponimów udowodnił w sposób przekonujący, że prakolebkę Słowian należy wiązać terytorialnie z szeroko pojętą Starą Rusią (gdzieś po środkowy Dniepr) i Małopolską, a nieco później też ze Śląskiem. Podkreślając z kolei autochtoniczny charakter obszaru zasiedlonego przez Prasłowian, obejmującego ziemie od środkowego Dniepru na wschodzie po Odrę na zachodzie, po Prypeć na północy i górny Dniestr na południowym zachodzie, nawiązywał Rospond w tym względzie do hipotezy Tadeusza Lehra-Spławińskiego, zgadzając się zapewne z jego opinią, że prakolebka Słowian ukształtowała się ostatecznie najpóźniej na przełomie starej i nowej ery (Lehr-Spławiński 1946).

Jednak do końca życia pozostał Profesor wierny niemal wyłącznie badaniom opartym na dokumentacji źródłowej. I pod tym względem dokonania naukowe Profesora Stanisława Rosponda mają ogromną wagę również dla rozwiązania w przyszłości problemu etnogenezy Słowian.

Bibliografia

- Dejna Karol, 1973, *Dialekty polskie*, Wrocław.
- Lehr-Spławiński Tadeusz, 1946, *O pochodzeniu i praojczyźnie Słowian*, Poznań.
- Rospond Stanisław, 1931, Sufiksy *-sk* i *-sko* w nazwach miejscowych polskich do XVI w. Przyczynek do historycznej dialektologii polskiej, „*Lud Słowiański*” II A, s. 129–155.
- Rospond Stanisław, 1934, Sufiks *-sk/-sko* jako formant zachodniosłowiańskich nazw miejscowych. Próba klasyfikacji znaczeniowej na podstawie materiału toponomastycznego z XII–XVI w., „*Slavia Occidentalis*” XII, s. 45–54.
- Rospond Stanisław, 1934, *Toponomastyka słowiańska. Księga referatów II Międzynarodowego Zjazdu Sławistów. Sekcja I. Językoznawstwo*, Warszawa, s. 91–95.
- Rospond Stanisław, 1937, *Południowosłowiańskie nazwy miejscowe z sufiksem *-itj-*, Kraków.
- Rospond Stanisław, 1938, *Z geografii toponomastycznych typów sufiksalnych w Polsce. Patronymica*, „*Lud Słowiański*” IV A, s. 22–47.
- Rospond Stanisław, 1938, *Zagadnienie osadnictwa słowiańskiego w świetle toponomastyki*, „*Kwartalnik Historyczny*”, t. 52, Lwów, s. 353–347.
- Rospond Stanisław, 1957, *Klasyfikacja strukturalno-gramatyczna słowiańskich nazw geograficznych*, Wrocław.
- Rospond Stanisław, 1963, *Das Problem des toponomastischen Atlases der Slaven*. II Międzynarodowa Konferencja Onomastyczna Sławistyczna, Berlin 1961. *Slawische Namenforschung*, Berlin, s. 232–234.
- Rospond Stanisław, 1963, *Próbný Atlas toponomastyczny Słowiańszczyzny (typy słowotwórcze -itjo, -jb, -bsk, -isko // -išče, -bno)*. *Prace na V Międzynarodowy Kongres Sławistów w Sofii 1963 r. Z polskich studiów sławistycznych. Seria 2*, Warszawa, s. 175–183.
- Rospond Stanisław, 1964, *Patronimiczne nazwy miejscowe na Śląsku*, Wrocław.
- Rospond Stanisław, 1974, 1976, *Stratygrafia słowiańskich nazw miejscowych (Próbný Atlas toponomastyczny)*, t. I, Wrocław 1974; t. II, Wrocław 1976; prace liczą odpowiednio: t. I – 240 stron plus 13 map; t. II – 276 stron.
- Rospond Stanisław, 1983, *Słowiańskie nazwy miejscowe z sufiksem -jb*, Wrocław.
- Rospond Stanisław, 1984, *Słownik etymologiczny miast i gmin PRL*, Wrocław.
- Stieber Zdzisław, 1969, *Zarys gramatyki porównawczej języków słowiańskich*. *Fonologia*, Warszawa.
- Trubetzkoy Nikolay, 1922, *Essai sur la chronologie des certains faits phonétiques du slave commun*, *Revue des Études slaves*, tome II, Paris, s. 217–234.
- Warchoł Stefan, 1998, *Prasłowiańszczyzna i jej rozpad w aspekcie chronologizacji procesu palatalizacji spółgłosek*, [w:] *Prasłowiańszczyzna i jej rozpad*, red. J. Rusek, L. Bednarczuk, Warszawa, s. 87–96.
- Warchoł Stefan, 2002, *Dzieje Słowian w świetle współczesnej zoonimii ludowej i terminologii zoonimicznej (Problematyka wybrana)*, [w:] *Dzieje Słowian w świetle leksyki*, pod red. J. Ruska, W. Borysia, L. Bednarczuka, Kraków, s. 223–229.

Ethnogenesis of the Slavs in the light of Stanisław Rospond's onomastic works

Summary

Knowledge in the area of toponymy and onimic structural types drawn up by Stanisław Rospond were supposed to be used for the purpose of research on pre-history of the Slavs. Although

Professor was not directly involved in discussions on these issues he repeatedly emphasised ethnic, language and cultural liaisons between Eastern and Western Slavs and especially between so called Old Rus and Lesser Poland and Silesia. Due to analysis of various archetypical toponyms he proved that the pre-cradle of the Slavs should be connected with a territory of broadly understood Old Rus (to the middle Dnieper River) and Lesser Poland as well as with Silesia. Stanisław Rospond never expressed his opinions on ethnogenesis of the Slavs precisely; however, his research based on careful analysis of source documents has significant importance for resolving this problem in the future.

Translated by Krzysztof Wróblewski

Stefan Warchoł
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
Instytut Filologii Słowiańskiej
pl. Marii Curie-Skłodowskiej, 20-031 Lublin
e-mail: swarchol@klio.umcs.lublin.pl